

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Turcsán Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek a dr.Bakucz András ügyvéd által képviselt I.r., a dr.Tulok Dávid ügyvéd által képviselt II.r. és a dr.Szabó Gyula ügyvéd által képviselt III.r. alperesek ellen kártérítés megfizetése iránt a Körmendi Városi Bíróság előtt P.20.386/2006. szám alatt folyamatban volt és másodfokon a Vas Megyei Bíróság 4.Pf.20.548/2007/4. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az I.r. alperes által 34. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. június 11. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét hatályában fenntartja.

Kötelezi az I.r. alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 50.000 (Ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget és külön felhívásra térítsen meg az államnak 145.300 (Egyszáznegyvenötezer-háromszáz) forint felülvizsgálati illetéket.

I n d o k o l á s

A II.r. alperes 1998-tól kezdve Sz-ben horgászboltokat üzemeltetett. Egykori iskolatársa, az 1997. és 1999. között Németországban munkát végző felperes a Sz.K. téren lévő horgászbolt üzemeltetésével kapcsolatban 1998-ban, több részletben összesen 4.131.773 forintot adott a II.r. alperesnek azzal, hogy az üzlet nyereségéből részesedni fog. A II.r. alperes testvére, N.T. a felperes megbízásából és költségére 1999-ben külföldről behozott egy Citroën típusú személygépkocsit azzal a céllal, hogy azt kijavítás után haszonnal lehet majd értékesíteni. A forgalmi engedély N.T. nevére szült, a gépkocsi utóbb a felperes birtokába került. 2000 nyarától a felperes és a II.r. alperes között elszámolási viták alakultak ki. A II.r. alperes felszólította a felperest, hogy a megállapodásuknak megfelelően a tartozásait rendezze. 2000. augusztus 17-én a felperes megtagadta a Citroën gépkocsi értékesítését a tartozása rendezése érdekében és bejelentette, hogy kiszáll a veszteséges üzletből. A II.r. alperes ekkor arcul ütötte a felperest, majd a boltba hívta az I.r. alperest, ő pedig a III.r. alperest. Az I.r. alperes mielőtt odahívta a III.r. alperest, azt mondta a felperesnek, hogy „ha neked az a jó, hogy eltemessenek egy erdőben, akkor ne fizesd ki a tartozásod felét”. A III.r. alperes tarkón ütötte a felperest, aki

a testi erőszak és fenyegetés hatására a gépkocsit, illetőleg annak okmányait is átadta a II.r. alperesnek. A gépkocsi értékesítése után befolyt 1.640.000 forintot a II.r. alperes a saját céljaira használta fel.

2001 tavaszán a II.r. alperes ismét megfenyegette a felperest és felszólította a tartozásai rendezésére.

A felperes feljelentése folytán indult büntetőeljárásban hozott jogerős ítéletben a bíróság az alperesek bűnösségét társtettesként elkövetett önbíráskodás bűntettében és a II.r. alperes bűnösségét pedig súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás bűntettében megállapította.

Az elsőfokú bíróságnak a felperes kártérítés iránti keresetének helyt adó, az alpereseket 2.422.000 forint és késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kötelező ítéletét (P.20.429/2005/7.) a másodfokú bíróság a végzésével (Pf.20.212/2006/4.) eljárási szabálysértések miatt hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Az újabb eljárásban a felperes fenntartotta a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránti keresetét, amelynek mértékét a gépkocsi értékéhez igazodóan határozta meg.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A II.r. alperes viszontkeresetet terjesztett elő, amely szerint a felperest 2.586.942 forint tartozás terhelte az üzleti kapcsolatból eredően, amelyből levonva a gépkocsi árát 1.186.942 forint megfizetésére köteles a felperes. A viszontkereset alapjaként a II.r. alperes a polgárjogi társaságra vonatkozó szabályokra és a jogalap nélküli gazdagodás szabályaira hivatkozott.

Az elsőfokú ítéletben a bíróság kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperes részére egyetemleges 2.421.000 forintot és ennek a 2000. augusztus 17-től járó törvényes mértékű késedelmi kamatát, a II.r. alperes viszontkeresetét pedig elutasította és rendelkezett a perköltség viseléséről.

Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a gépkocsi elvonásával a felperes károsodása bekövetkezett és az az alperesek együttes, felróható és jogellenes magatartásával okozati összefüggésben áll, ezért a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése és 344. §-ának (1) bekezdése alapján kötelesek egyetemleges 2.421.000 forintot megfizetni a K.L. igazságügyi gépjármű műszaki szakértő szakvéleménye alapján megállapított mértékű kárt. A II.r. alperes és a felperes közötti gazdasági együttműködést az elsőfokú bíróság nem tartotta polgárjogi társaságnak, a felperes tekintetében pedig a jogalap nélküli gazdagodás sem volt megállapítható, ezért a II.r. alperes viszontkeresetét elutasította.

Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva mellőzte a II.r. alperes kötelezését 145.300 forint elsőfokú és 145.320 forint fellebbezési eljárási illeték megfizetésére; ezt meghaladóan pedig az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A másodfokú ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság az ítéletében az alperesek kártérítési felelősségéről és a kár mértékéről megalapozottan döntött és helyesen állapította meg azt is, hogy a kár mértéke független a felperes és a II.r. alperes közötti üzleti viszony, illetőleg a gépkocsi beszerzési és javítási költségeinek elszámolásától.

A jogerős ítélet ellen az I.r. alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a vele szemben előterjesztett keresetet elutasító és a felperest a perköltség megfizetésére kötelező döntés meghozatalát kérte, másodlagos kérelme pedig az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasításra irányult. Jogi álláspontja szerint a jogerős ítélet több eljárási és anyagi jogszabályt sért. Az elsőfokú bíróság felperesi indítvány nélkül, hivatalból intézkedett K.L. szakértő-tanú idézéséről és meghallgatásáról, megsértve ezzel a hivatalból történő bizonyítás kizártságára vonatkozó előírást [Pp. 3. § (3) bekezdés, 164. § (1) bekezdés]. A szakértőt pedig tanúként idézte, kirendelő végzés nélkül. Ebből következően a K.L. által becsatolt irat nem szakvélemény, hanem csupán okirat, így a felperes a kár mértékét a Pp. 164. §-ának megfelelően nem bizonyította.

Az I.r. alperes szerint az önbíráskodás bűncselekményének megvalósulása önmagában nem jelenti kár bekövetkezését. A kártérítési felelősség négy feltételének fennállását kellett volna a felperesnek bizonyítania. E körben a másodfokú ítélet a Pp. 206. §-ában és 221. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat sértve, iratellenes és logikátlan megállapításokat tartalmaz. Téves és a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésébe, 340. §-ának (1) bekezdésébe és 344. §-ának (3) bekezdésébe ütköző megállapítás egyrészt az, hogy a kár akkor érte a felperest, amikor a gépkocsi birtokától őt megfosztották, másrészt az, hogy a felperes eleget tett a kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettségének. Az I.r. alperes szerint fennállnak továbbá, a „közrehatás arányos marasztalásának feltételei” is.

A bíróság kellően nem indokolta meg a kár bekövetkezésének időpontját sem, az nem lehet azonos a károkozás „lehetővé válásának” időpontjával. A vagyoni kár a kulcsok átadásával még nem következett be.

Téves a kárfelelősség jogcímének megállapítása is, mert az adott esetben a kár abból adódott, hogy az N. testvérek a felperessel kötött megállapodásukat a gépjármű beszerzésével és értékesítésével kapcsolatban megszegették és nem számoltak el a vételárral, azaz szerződésszegéssel okozott kárról van szó. Az okozati összefüggés fennállását és a károsodás bekövetkezésének idejét is ennek

megfelelően kellett volna a bíróságnak megállapítania, ezért az I.r. alperes tekintetében téves az okozati összefüggés fennállásának, az együttes károkozásnak a megállapítása.

A jogerős ítélet nem megfelelően értékelte azt sem, hogy a felperes az ügyei intézésénél gondatlanul járt el. Ezt a tényt maga a felperes is elismerte, ezért a Pp. 163. §-ának (2) bekezdését sértve állapította meg a jogerős ítélet, hogy a felperes gondatlansága nem bizonyított. Emiatt tévesen mellőzte a bíróság a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat, a felperes önhibájának értékelését. Az I.r. alperes kifogásolta azt is, hogy a korábbi elsőfokú ítélet a kár mértékét 2.422.000 forintban, az újabb eljárásban hozott jogerős ítélet pedig 2.421.000 forintban állapította meg. Nem adta indokát a bíróság annak sem, hogy miért nincs helye a Ptk. 344. §-ának (3) bekezdése alapján az egyetemlegesség mellőzésének, figyelemmel arra, hogy a károsult is közrehatott a károsodása bekövetkezésében és a II.r. alperes közrehatása jóval nagyobb volt, mint az I. és III.r. alpereseké.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részének hatályban tartására irányult.

Az I.r. alperes a felülvizsgálati kérelmében a II-III.r. alperesekkel egyetemlegesen fennálló kártérítési felelősségét vitatta. Az alperesek között a Pp. 51. §-ának b) pontja alapján minősülő egyszerű pertársaság áll fenn, ebből következően a Pp. 53. §-ának (1) bekezdése értelmében az I.r. alperes felülvizsgálati kérelme a többi pertársra nem hat ki, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése és 275. §-ának (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletnek az I.r. alperesre vonatkozó részét vizsgálta abból a szempontból, hogy a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okok miatt jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az I.r. alperes a felülvizsgálati kérelmében arra helyesen hivatkozik, hogy a bűncselekmény elkövetésének a büntetőeljárársban hozott ítélettel való megállapításából önmagában nem következik a kártérítési felelősségének fennállása, ilyet azonban a jogerős ítélet indokolása nem is tartalmaz. A felperesnek a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése és a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján bizonyítania kellett, hogy az I.r. alperes jogellenes magatartásával okozati összefüggésben kár érte. A Pp. 4. §-ának (2) bekezdése értelmében a bíróság azt nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt, de nincs jogi akadálya annak, hogy a polgári perben a bíróság a büntető perben beszerzett bizonyítékokat figyelembe vegye és a per egyéb bizonyítékaival együtt értékelje. A bíróság a jogerős ítéletben a tényállást helyesen állapította meg, a bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése megsértése nélkül mérlegelte. Nincs olyan

okszerűtlen, logikátlan következtetés vagy iratellenes megállapítás, amely a megalapozatlanság megállapítására alapot adna, ennek hiányában pedig a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség. Nem sérült a Pp. 221. §-ának (1) bekezdése sem, az első- és másodfokú ítélet együttesen, a szükséges mértékben tartalmazza a döntés indokait.

A felperes a károkozást bizonyította, ez pedig azzal valósult meg, hogy a felperes tulajdonában álló gépkocsi az alperesek együttes, erőszakos és fenyegető magatartása folytán kikerült a birtokából és ettől kezdve a tulajdonosi részjogosítványok gyakorlásának lehetősége megszűnt. A károsodás ezáltal és ekkor következett be. Tévesen állítja az I.r. alperes a kár későbbi bekövetkezését a károsodás ugyanis a gépkocsi értékesítése előtt bekövetkezett és a kár bekövetkeztének ténye független attól is, hogy a vételárral utóbb elszámoltak-e a felperessel. Nincs szó szerződésszegéssel okozott kártérítésről sem, mert egyrészt a gépkocsi erőszakos elvétele szerződésen kívüli károkozás, másrészt nem bizonyított a felperes és N.T., illetőleg a II.r. alperes között a gépkocsi értékesítésére és a vételár elszámolására is kiterjedő megállapodás.

Az I.r. alperes arra helyesen utalt a felülvizsgálati kérelmében, hogy csak a releváns okot kell figyelembe venni, téves azonban az a fejtegetése, hogy a felperesnek az N. testvérekkel kötött megállapodásainak megszegése, az elszámolás hánya vezetett a károsodáshoz. Ez a be nem következett, elvi lehetőség (elszámolás) nem lehet releváns ok, hiszen a bűncselekménnyel már megtörtént a károkozás.

A Ptk. 340. §-ának (1) bekezdése értelmében nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult nem tett eleget a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében szükséges kötelezettségeinek. E körben a bíróságnak nem az érintettek üzleti kapcsolataiban tanúsított magatartását kell minősíteni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a károkozásnál volt-e a felperesnek olyan felróható magatartása, amellyel - akár csak részben is - magának okozott kárt. A bűncselekménnyel elkövetett károkozásnál azonban a felperesnek felróható közrehatása, a kármegosztásra alapot adó önhibája nem volt. Nem tekinthető ilyennek az sem, hogy a gépkocsi átírását a felperes nem intézte el, tekintettel arra, hogy a jogellenes elvétellel a károsodás átírás nélkül is megvalósult, a fenyegetés objektíve és szubjektíve is fennálló volt.

A kár mértékét a felperes ugyancsak bizonyította. Nem vitás a szakértői bizonyítással kapcsolatos eljárási szabálysértés, ennek azonban az ügy érdemi elbírálására érdemi kihatása nem volt [Pp. 275. § (3) bekezdés]. A büntető ügyben keletkezett bizonyíték, az igazságügyi szakértői vélemény a polgári perben bizonyítékként figyelembe vehető, a megállapításokat pedig a tanúként

meghallgatott szakértő megismételte, illetőleg megerősítette, azokat pedig érdemben a felek nem vitatták. Az adott esetben pedig a gépkocsi forgalmi értéke azonos a felperest ért kárral, ezért a bíróság a jogerős ítéletben a kártérítés mértékét jogszabálysértés nélkül állapította meg. A kár mértékének meghatározása a Kocsis László által 2007. március 6-án írásban közölt, kerekített személygépkocsi forgalmi értéken (2.421.000 forint) alapult.

A Ptk. 344. §-ának (1) bekezdése alapján közös károkozás esetében főszabályként a károkozók a károsulttal szemben egyetemlegesen felelnek, az egyetemleges felelősség megállapításának mellőzése csak lehetőség, amelynek mellőzése miatt a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes I.r. alperest a felperes felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére, míg a felülvizsgálati illeték megtérítéséről szóló rendelkezés a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2008. június 11.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Udvary Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Besenyeiné dr. Varga Katalin s.k. bíró